

'Gezichtverlies' in Museum Kazerne Dossin

DE OORLOGSWERELD VAN JAN VANRIET

Kunstschilder Jan Vanriet is deze dagen prominent aanwezig in twee tentoonstellingen: 'Gezichtsverlies/Losing Face' in het Museum Kazerne Dossin in Mechelen en 'Oorlog & Trauma' in het Gentse Museum Dr. Guislain. Dat komt omdat één van de belangrijkste thema's in Vanriets werk net rond oorlog & repressie draait.

Marc RUYTERS

De tentoonstelling 'Jan Vanriet - Gezichtsverlies/Losing Face' houdt nauw verband met de plek waar zij wordt georganiseerd: de vroegere kazerne Dossin waar politieke gevangenen en vooral Belgische Joden tijdelijk verbleven voordat ze naar Auschwitz werden gedeporteerd. Tussen 1942 en 1944 waren dat er meer dan 25.000. De Hongaarse schrijver György Konrád, vriend van Jan Vanriet, in het voorwoord in de catalogus: "Vanriets onderwerp is het verliezen van het eigen gezicht in het kamp, in de eindtijd zonder hoop." Het gaat dus om mensen die niet alleen hun hoop, maar ook hun gezicht, hun identiteit verloren, op weg naar de vernietiging.

De tentoonstelling in Museum Kazerne Dossin bundelt meer dan dertig schilderijen van Vanriet, die hij maakte rond het thema van de Tweede Wereldoorlog. Dat thema ligt de kunstenaar na aan het hart: zijn ouders kwamen afbeel in het concentratiekamp Mauthausen terecht (waar

ze elkaar overigens leerden kennen) en ook een oom van hem, tweelingbroer van zijn moeder, maakte vreselijke dingen mee in Dachau. De reeks 'Gezichtsverlies' bestaat uit portretten die Vanriet tussen 2009 en nu maakte van weggevoerden, gebaseerd op foto's uit het Museum Kazerne Dossin. Er is onder meer ook de reeks 'Music Boy': vier portretten van zijn grootmoeder en oom, die accordeon speelde, in evenveel verschillende tinten, een procedé dat Vanriet wel meer hanteert. Andere werken die te zien zijn, werden meer geënt op de persoonlijke geschiedenis en herinneringen van de kunstenaar. De Tweede Wereldoorlog, stalinisme, nazisme, pogroms, de kampen - de familiegeschiedenis van Jan Vanriet is er nauw mee verweven.

Ook in de tentoonstelling 'Oorlog & Trauma' in het Gentse Museum Dr. Guislain hangen een twintigtal 'oorlogswerken' van Vanriet, maar meer over die tentoonstelling in het volgende nummer.

OVERZICHTSBOEK

Het boek 'Gezichtsverlies' biedt een overzicht van de meeste 'oorlogsschildertjes' die Vanriet maakte, met onder meer een serie portretten van zijn ouders net na de oorlog. Het bevat ook een beklijvende tekst van György Konrád en een bijdrage van Stefan Hertmans. Die schrijft onder meer: "In het werk van Jan Vanriet is een opvallende werkdag vast te stellen: de sensuele manier van schilderen in al haar aspecten botst op melancholische wijze op de onbereikbaarheid van de afgebeelde werkelijkheid. (...) Een schrijnend hoogtepunt in deze werkwijze vormen de ondanks (of juist door) de voornamen anoniem lijkende catalogus van portretten van wat zich laat aanzien als oorlogsslachtoffers, gezien de vele joodse namen als Abraham, Chaja, Chana,



Jan Vanriet, 'The Music Boy, Black' - 2013, 150 x 110 cm. Courtesy Jan Vanriet



Jan Vanriet, 'The Music Boy, Green' - 2013, 150 x 110 cm. Courtesy Jan Vanriet

Esther, Gertrud, tot en met Isaak, Israel, Juda, Rachel, Ruzena over Uscher tot en met de politiek correcte Duitse naam van de geassimileerde Wolfgang. Deze gaderij van gezichten is ontstellend te noemen; de expressie in een gelaat als dat van Anna K. is zo schrijnend, innemend en tegelijk prachtig dat men haast persoonlijk gaat treuren om deze vrouw met de extatische expressie - in alle opzichten een hedendaagse madonna. Ook binnen deze enigszins strakke reeks, die leest als het reciteren van een kaddisj voor de doden, is er schilderij kunstig allerlei boeiends aan

de hand, dat zich ontwikkelt als een melodische variatie - een treurnang is het zeker, maar het is ook dynamisch, het schilderkunstige plezier en de virtuositeit spatten letterlijk van deze tragische reeks gezichten af."

'Jan Vanriet - Gezichtsverlies/Losing Face' van 28 november tot 20 maart in Museum Kazerne Dossin, Gewen de Staartstraat 153, Mechelen. Open ma-dl en do-zo van 10-17 u. www.kazerne-dossin.be. Het boek 'Gezichtsverlies' werd uitgegeven bij Ludion. ISBN 978-94-6130-122-2